

Nr 263.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning
angående rätt för Konungen att åsätta särskild tullavgift; gi-
ven Stockholms slott den 20 maj 1932.*

Under åberopande av härvid fogade utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t föreslå riksdagen att antaga bilagda förslag till förordning angående rätt för Konungen att åsätta särskild tullavgift.

GUSTAF.

D. Hansén.

Förslag
till
Förordning
angående rätt för Konungen att åsätta särskild tullavgift.

Häri genom förordnas som följer:

Varor, som från utlandet införas, må kunna efter Konungens förordnande beläggas med särskild tilläggstull, utöver den enligt tulltaxan utgående tullavgift, till högst tre gånger samma belopp som denna senare eller, där varan enligt taxan är tullfri, påföras tull till högst en fjärdedel av det belopp, vartill varans värde uppgår.

Särskild tullavgift, enligt vad nu är sagt, må åsättas allenast å tid, då riksdagen icke är samlad. Beslutet därom skall underställas näst sammanträdande riksdag inom tio dagar efter riksdagens öppnande och gäller, där riksdagen icke godkänner detsamma oförändrat, högst tio dagar efter det riksdagen fattat sitt beslut i frågan.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i svensk författningssamling, och gäller till och med den 30 juni 1933.

Genom denna förordning upphäves förordningen den 6 mars 1931 (nr 30) angående fortsatt tillämpning av förordningen den 27 april 1923 (nr 93) om rätt för Konungen att i visst fall åsätta särskild tullavgift.

*Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 20 maj 1932.*

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena friherre RAMEL, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Hansén, anför efter gemensam beredning med ministern för utrikes ärendena samt cheferna för finans- och jordbruksdepartementen:

»Jämlikt Kungl. Maj:ts den 22 januari 1932 givna bemyndigande tillkallade jag den 27 i samma månad ett antal sakkunniga för att enligt av mig angivna riktlinjer verkställa utredning rörande vissa handelspolitiska spörsmål m. m.

De sakkunniga, vilka antagit benämningen 1932 års handelskommitté, bestå av generaldirektören K. A. Fryxell, ordförande, verkställande direktören i Sveriges industriförbund handelsrådet V. Lundvik, vice ordförande, direktören T. R. Hérnod, generalkonsuln A. Ax:son Johnson, direktören J. C. Kempe, direktören P. L. Nanneson, verkställande direktören i Sveriges allmänna exportförening O. E. Nylander, hemmansägaren A. A. Pehrsson, överdirektören B. G. Prytz, bankdirektören J. O. E. Rydbeck, f. d. generalkonsuln J. E. Sachs, verkställande direktören i Jernkontoret, doktor A. F. Wahlberg, disponenten C. J. Wahren, direktören E. L. Åqvist, generaldirektören A. E. Örne tillika med statssekreteraren i handelsdepartementet S. E. Österberg samt chefen för utrikesdepartementets handelsavdelning utrikesrådet A. Richert. På framställning av 1932 års handelskommitté har jag såsom särskilda experter åt de kommitterade ytterligare tillkallat direktören A. G. Bergengren, verkställande direktören i Svenska trävaruexportföreningen J. L. Ekman, verkställande direktören i Svenska pappersbruksföreningen F. Jahn, verkställande direktören i Svenska cellulosaexportföreningen T. Lundgren samt disponenten C. J. Malmros.

Då jag på sin tid begärde och erhöll det Kungl. Maj:ts bemyndigande, med stöd varav handelskommittéer tillkallades, framhöll jag, att detta skedde i ett läge, som på grund av aktuella valuta- och finanssvårigheter blivit alltmera tillspetsat och i vilket den allmänna isoleringstendensen i de skilda ländernas handelspolitik kommit till allt kraftigare uttryck genom tullförhöjningar, importförbud eller importkontingenteringar samt inskränkningar i handeln med utländska betalningsmedel. De handelspo-

litiska förhållandena påkallade under sådana omständigheter skärpt uppmärksamhet från det allmännas sida, därvid enligt sakens natur de aktuella handelspolitiska svårigheterna i första hand krävde beaktande.

Sedan 1932 års handelskommitté den 28 april 1932 avgivit utlåtande med förslag till vissa handelspolitiska beredskapsåtgärder, anhåller jag att till Kungl. Maj:ts prövning få framlägga ifrågakvarande förslag.

**Handelskom-
mitté.**

I sitt utlåtande hava kommittéerna uttalat, att den för dem närmast föreliggande uppgiften bestått uti att följa den handelspolitiska utvecklingen samt att framlägga förslag till åtgärder, som i förekommande fall kunde vara ägnade att utjämna svårigheterna eller mildra verkningarna för det svenska näringslivet av de i skilda länder vidtagna skyddsåtgärderna. Under de månader, som förflutit sedan kommittéerna började sitt arbete, hade denna uppgift tagit de kommittéernas uppmärksamhet helt i anspråk. Kommittéerna hade genom aktgivande på andra länders åtgöranden sökt att vinna allmän orientering med avseende å de handelspolitiska förhållandena i stort ävensom att ernå och bibehålla kännning med utvecklingen å alla områden, där sådant fölle inom kommittéernas uppgift. I sitt utlåtande lämna kommittéerna följande översikt över den handelspolitiska utvecklingen under senare tid.

Den handelspolitiska utvecklingen under det senaste decenniet företer — trots de strävanden, som kommit till uttryck vid 1927 års ekonomiska världskonferens liksom vid senare hållna internationella konferenser — på det hela taget en fortlöpande tendens till avstängning och isolering länderna emellan. Primärorsakerna till detta utvecklingsförlopp äro väsentligen att söka i de genomgripande omvälvningar, som kriget förde med sig och varigenom för stora delar av världen ett nytt ekonomiskt utgångsläge skapades. Strävandena att vidmakthålla eller ytterligare utvidga den av kriget betingade industriella och agrara expansionen utan hänsyn till de ekonomiska förutsättningarna härför eller att inom de nationella gränserna vinna största möjliga grad av ekonomisk oavhängighet ha i många fall bidragit till att skärpa motsättningarna mellan länderna och därigenom medverkat till och påskyndat utvecklingen i den inslagna riktningen. Den politiska och ekonomiska nationalism, som kriget sålunda fört med sig, har jämte strävan att i största möjliga grad begränsa arbetslösheten avsett djupa spår i den handelspolitiska utvecklingsprocessen. Allt ifrån fredsslutet har denna utveckling i hög grad präglats av tullpolitisk aktivitet, varvid tullmurarna höjts i ett flertal länder antingen i direkt skydds-syfte eller för skapande av handelspolitiska påtryckningsmedel. Skyddsåtgärderna hava i en del fall vidtagits av mera speciella motiv, såsom åstadkommande av ekonomisk försvarsberedskap, bekämpande av statsfinansiella svårigheter eller motverkande av valutadepreciering; icke minst hava de framkallats av rubbningar på det ekonomiska området till följd av skadestånd och övriga krigsskulder.

Under trycket av den rådande världskrisen har nu läget i hög grad tillspetsats. I första hand hava protektionistiska och fiskaliska hänsyn i förening, särskilt under den depressionsperiod, som föregick krisen, samt under krisens begynnelsesked, tagit sig uttryck i allmänna tullförhöjningar

i ett flertal länder. Allteftersom krisen skärpts och särskilt efter den under hösten 1931 inträffade valutakrisen har det ena landet efter det andra i sin omsorg om handelsbalans och valuta drivits till allt radikalare ingrepp på det ekonomiska området, särskilt genom importförbud, importkontingentering, valutarestriktioner o. s. v., varigenom på vissa håll praktiskt taget hela utrikeshandeln lagts under statlig kontroll. Det skulle emellertid föra för långt att ingå på en detaljskildring av hela denna utveckling. Den efterföljande redogörelsen skall därför begränsas till en schematisk bild av dess huvudfaser i vissa länder.

En av de mest anmärkningsvärda händelserna i efterkrigstidens handelspolitiska utveckling utgör tvivelsutan *Storbritanniens* övergång från frihandel till protektionism. Frånsett vissa tidigare införda skyddstullar uppehölls frihandelsregimen i *Storbritannien* till november månad 1931. Genom lag den 20 november 1931 bemyndigades därefter Board of Trade att för sådana varor, som under år 1931 varit föremål för »abnorm import», genom särskilda förordningar införa tullar på intill 100 procent av varuvärdet. Detta bemyndigande utnyttjades under den närmaste tiden genom utfärdande av successiva tullistor, enligt vilka ett flertal industrivaror temporärt åsattes en tull av 50 procent av varuvärdet. Med stöd av ett liknande bemyndigande utfärdade vidare jordbruksministern tullar för vissa jordbruksprodukter. Nästa steg i utvecklingen blev antagandet av den nya tariffbillen, den s. k. Import Duties bill, 1932, varigenom från och med den 1 mars detta år en generell 10-procents värdetull åsattes alla varor med undantag för sådana, som redan förut voro tullbelagda eller som upptogos i en särskild frilista. I slutet av april månad innevarande år har detta provisoriska tullsystem utbyggts genom införande av en serie tilläggstullar; dessa tilläggstullar tillämpas sedan den 26 april, från vilken dag de ovannämnda 50 procentstullarna trätt ur kraft, och uppgå för de flesta helfabrikat till 10 procent, för vissa lyxvaror till 15 och 20 procent samt i fråga om flertalet halvfabrikat av järn och stål till 23 $\frac{1}{3}$ procent. Det sammanlagda tullbeloppet kommer härigenom i fråga om ett stort antal varor att uppgå till 20 respektive 33 $\frac{1}{3}$ procent av varuvärdet, i vissa fall dock endast till 15 procent därav. Tillämpligheten av de sålunda fastställda tullsatserna är emellertid i en del fall begränsad till viss tid och överhuvud taget torde den nuvarande brittiska tullregimen vara av provisorisk karaktär. Den slutliga utformningen av *Storbritanniens* tullpolitik lär väsentligt komma att påverkas av den stundande imperiekonferensen i *Ottawa*.

Utvecklingen i *Frankrike* har alltsedan kriget i hög grad präglats av statligt ingripande till den nationella produktionens skydd. I sådant syfte vidtagna åtgärder hava i första hand gått ut på höjning av tullarna. Såsom ett särskilt utslag av *Frankrikes* protektionistiska tullpolitik må omnämnas de i november 1931 utfärdade bestämmelserna om påläggande av en särskild tilläggstull, uppgående till i regel 15 procent av varuvärdet, vid införsel till *Frankrike* av varor från vissa länder med deprecierad valuta, däribland *Sverige*. Under senare hälften av år 1931 genomfördes i *Frankrike* en omfattande reglering av importen förmedelst ett system med importkontingenter för särskilda varuslag. De första varuslag, som underkastades kontingentering voro lin, viner och trävaror. Kontingenteringen har därefter successivt utvidgats att omfatta ett flertal produkter av jordbruk och fiske. Efter 1932 års ingång har systemet undan för undan utsträckts till industrivaror av olika slag.

Listan över importkontingenterade varor i Frankrike är för närvarande synnerligen omfattande och detaljerad.

Tysklands tullpolitiska handlingsfrihet är för närvarande avsevärt begränsad genom ingångna handelsavtal, varigenom en stor del av tullsatserna i den tyska tulltaxan bundits vid fixa belopp. Liknande avtalsmässiga inskränkningar i handlingsfriheten föreligga även beträffande rätten att utfärda import- och exportförbud. Ehuru utrymmet för genomförande av tullhöjningar eller importförbud sålunda starkt reducerats, hava likväl i Tyskland under senare tid åtgärder vidtagits, varigenom avsättningen på den tyska marknaden i betydande grad försvårats. Bland dessa åtgärder må framhållas den under senare år genomförda omfattande revisionen av tullsatserna för jordbruksprodukter, vilka successivt drivits upp till betydande och i vissa fall prohibitiva belopp. Härtill komma en serie inre statsingripanden, vilka icke oväsentligt återverkat på betingelserna för utrikeshandeln. Sedan mitten av år 1931 hava omfattande restriktioner i fråga om handeln med utländska betalningsmedel införts. Verkningarna härav hava i praktiken i många fall varit desamma som av en direkt importreglering. Av särskilt intresse ur svensk synpunkt är vidare, att tyska regeringen jämlikt erhållet bemyndigande i januari 1932 utfärdat en förordning, enligt vilken smör, som införes från länder med deprecierad valuta, däribland Sverige, numera beläggas med en till 15 procent av varuvärdet uppgående tilläggsavgift utöver den egentliga tullsatsen, vilken senare samtidigt, utom i fråga om viss kontingent, underkastats en stegring till minst det dubbla beloppet. Slutligen må framhållas, att genom en förordning den 29 februari 1932 i den tyska tulltaxan införts en s. k. »Obertarif», upptagande väsentligt förhöjda tullar och avsedd att gälla beträffande varor från länder, med vilka Tyskland saknar handelsavtal eller där tyska varor behandlas ogynnsammare än tredje lands varor. Denna »Obertarif» har tillämpats emot Polen och Canada. Med Polen har likväl senare träffats uppgörelse, varigenom tillämpligheten av ifrågavarande tariff på polska varor inskränkts.

I *Schweiz* har förbundsrådet med stöd av erhållna utomordentliga befogenheter i början av år 1932 utfärdat successiva förordningar med kontingenteringsbestämmelser ifråga om ett flertal varuslag. Bestämmelserna gå beträffande vissa varor ut på, att införsel till hittillsvarande tullsatser endast får ske inom ramen för vissa kontingenter, medan för över-skjutande kvantiteter högre tull skall utgå med belopp, vilka fastställts till sådan höjd, att de i praktiken verka starkt importbegränsande. I fråga om andra varuslag gå kontingenteringsbestämmelserna ut på begränsning av importen till bestämda kvantiteter, utöver vilka import icke skall vara tillåten. Jämte de med kontingenteringssystemet direkt sammanhängande särskilda tullhöjningarna hava i början av innevarande år vissa allmänna tullhöjningar genomförts i samband med utlöpanDET av det schweizisk-tyska handelsavtalet.

Tullnivån i *Österrike* har under tiden 1925—1931 genom successiva tullrevisioner undergått en högst avsevärd stegring, åsyftande såväl att bevara hemmamarknaden för det inhemska jordbruket och industrien som också att stärka landets position vid tarifförhandlingar med andra länder. Mot slutet av år 1931 infördes i Österrike omfattande valutarestriktioner.

I *Polen* befinna sig tullsatserna till följd av successiva höjningar allt-

sedan år 1925 numera ifråga om ett flertal varor på sådan höjd, att de väsentligt försvåra avsättningen på den polska marknaden; dock kunna, enligt ett åt finansministern givet bemyndigande, nedsättningar av tulltaxans satser i autonom väg beviljas. Jämte de svårigheter, som härröra från de polska tullarnas höga nivå, hava på senaste tid nya importhinder tillkommit genom utfärdande av importregleringsbestämmelser för ett betydande antal varuslag.

Genom en i slutet av år 1931 i *Estland* antagen lag tillerkändes regeringen befogenhet att ifråga om särskilda varuslag införa ett statligt monopol beträffande importen. Härvid lades i regeringens hand att bestämma vilka varor, som på grund av nämnda lag skulle bli föremål för reglering. I enlighet härmed hava under den följande tiden successiva förordningar utfärdats, varigenom ett stort antal varuslag underkastats importreglering. Importrestriktionerna beräknas för närvarande omfatta omkring 80 procent av hela importen. Allt sedan oktober månad 1931 tillämpas härjämte i *Estland* restriktiva bestämmelser i fråga om handeln med utländska valutor.

I slutet av år 1931 infördes i *Lettland* ett importkontingenteringssystem, vilket under februari 1932 utvidgats att omfatta samtliga varuslag. I följd härav har den lettländska importregleringskommissionen numera fullständig kontroll över landets hela införsel. Handeln med utländska valutor är härjämte i *Lettland* underkastad vissa inskränkningar.

Beträffande den handelspolitiska utvecklingen i *övriga europeiska länder* kan sammanfattningsvis sägas, att densamma i flertalet fall präglas av liknande strävanden och tendenser, som kommit till uttryck i de ovan omfördälda ländernas ekonomiska politik. Allmänna tullhöjningar hava sålunda under senaste tid genomförts exempelvis i Nederländerna, Belgien, Norge och Italien. Importregleringar och importkontingenteringssystem hava införts i Nederländerna, Tjeckoslovakien, Portugal, Turkiet samt ifråga om trävaror även i Norge. I ett stort antal länder hava dessutom införts bestämmelser, varigenom handeln med utländska valutor underkastats mer eller mindre vittgående inskränkningar.

I vissa *utomeuropeiska länder*, särskilt i Sydamerika, hava de statliga ingripandena på det ekonomiska området varit särdeles långt gående och tagit sig uttryck icke blott i allmänna tullhöjningar utan också i importregleringar och vittgående valutarestriktioner.

Såsom sammanfattning framhålla kommitterade, att det nuvarande handelspolitiska världsläget företer en förvirrad och kaotisk bild. Grundvalarna för de handelspolitiska systemen hava starkt rubbats under trycket av de politiska och finansiella svårigheter, som hemsöka staterna på olika håll. Den ekonomiska och kommersiella avspärrningen mellan nationerna har nått en sådan utveckling, att endast världskrigets dagar kunna uppvisa någon motsvarighet. Det internationella varuutbytet möter snart sagt överallt hinder och skrankor, som i ständigt ökad grad försvåra dess uppehållande. Intressemotsättningarna mellan nationerna hava ökats, konkurrensen har skärpts och de kommersiella metoderna hava brutaliserats. Någon tendens till förbättring i dessa förhållanden är icke för närvarande skönjbar. En allmän osäkerhet kännetecknar läget och utvecklingen ter sig även för den närmaste framtiden helt obereknelig.

Inför denna i hög grad ovissa situation hava kommitterade funnit sig i främsta rummet böra söka utröna på vad sätt verkningarna av de från utlandets sida hittills vidtagna åtgärderna drabbat vår export samt tillse, vilka åtgöranden från det allmännas sida, som i det nuvarande läget kunna krävas.

I sådant hänseende framhålla kommitterade till en början, att den svenska exporten för närvarande otvivelaktigt har att kämpa med mycket stora svårigheter. Till en inom stora marknadsområden starkt minskad köpkraft och därav föranledd nedgång i efterfrågan å varor av olika slag komma de importhämmande åtgärder, som vidtagits i flertalet av den svenska exportindustriens viktigare avsättningsländer. De kraftiga tullförhöjningarna i åtskilliga stater ävensom Storbritanniens övergång till protektionismen utgöra därvid ej mindre hindersamma faktorer än de på andra håll genomförda kontingenteringsystemen, vilka särskilt i Frankrike och Polen erhållit en synnerligen restriktiv karaktär. De i Tyskland och övriga centraleuropeiska stater liksom även på vissa andra håll vidtagna inskränkningarna i den fria handeln med valutor hava medfört hinder och olägenheter, som icke stå de förut nämnda efter.

Dessa förhållanden hava, såsom kommitterade framhållit, självfallet föranlett åtgärder från statsmyndigheternas sida i den utsträckning sådant påkallats och kunnat ske med till buds stående medel. Sveriges diplomatiska representanter hava varit verksamma för tillvaratagande av de svenska exportörernas intressen genom hänvändelser till de utländska myndigheterna eller annorledes. Då anledning därtill förekommit, hava ävenledes förhandlingar med de främmande myndigheterna förts genom utrikesdepartementet i ändamål att vinna beaktande för svenska synpunkter och krav, vilka därigenom i icke ringa mån blivit tillgodosedda.

Med hänsyn härtill och då förhållandena hittills icke utvecklats så, att ett ur svensk synpunkt mera gynnsamt läge kunnat förväntas uppkomma genom omedelbart vidtagande från vårt lands sida av allmänna handelspolitiska försvars- eller repressalieåtgärder, hava kommitterade icke funnit sig böra för närvarande väcka förslag av sådan innebörd. Situationen kunde emellertid när som helst ändra sig och händelserna kunde därvid tänkas utveckla sig med sådan snabbhet, att ett hastigt ingripande bleve nödvändigt. I betraktande härav hava kommitterade funnit själva ovissheten om de förutsättningar, varmed man kan hava att räkna, innebära en anvisning om vad som närmast bör åtgöras. Kommitterade hava, med andra ord, ansett situationen kräva genomförandet av ett antal beredskapsåtgärder, avsedda att medgiva ett snabbt ingripande i olika tänkbara lägen.

Då kommitterade härefter ingå på vilka beredskapsåtgärder, som de funnit vara att anbefalla, hava kommitterade — under framhållande

att de med hänsyn till arten av dem anförtrodda uppgifter icke ansett andra än rent handelspolitiska synpunkter böra av dem anläggas — till en början gjort det uttalandet, att även om Sverige under normala förhållanden icke torde böra övergiva de mera liberala principer, som hittills i stort sett kännetecknat dess handelspolitik och som, allmänt tillämpade, torde vara till gagn för dess intressen, så bör vårt land dock icke underlåta att i en tid, då det råder ett allas krig mot alla på det handelspolitiska området, skaffa sig den rustning och de försvarsmedel, som erfordras för att skydda de egna intressena. Huvudsyftet med de tilltänkta åtgärderna bör, enligt vad kommitterade framhålla, vara försvar mot sådana utländska åtgöranden, som innebära ett allvarligt hot mot våra ekonomiska intressen. Vid val av medel härvidlag bör, enligt kommitterades mening, huvudsynpunkten vara den, att statsmakterna, utan att binda sig för visst tillvägagångssätt, genom erforderliga förhandsåtgärder skapa största möjliga handlingsfrihet i växlande lägen, varvid det syns kommitterade ur flera synpunkter ligga nära till hands att förbereda åtgärder av samma eller liknande slag som dem, vilka man avser att motverka.

Härvid hava kommitterade i främsta rummet funnit sig böra taga i betraktande å ena sidan de importregleringssystem i form av importförbud med eller utan kontingentering, som äro i tillämpning i åtskilliga länder, och å andra sidan det medel, som består uti tullförhöjningar, vilket under senare år kommit till allt vidsträcktare användning i olika länder.

Med avseende å importreglering som handelspolitiskt hjälpmedel hava kommitterade framhållit, hurusom de i vissa länder genomförda importregleringarna i form av införsel förbud med eller utan kontingentering redan medfört betydande olägenheter för den svenska exporten och allt fortfarande syntes utgöra ett allvarligt hot mot densamma. Vidare hava kommitterade uttalat, att det låge nära till hands att utnyttja en importreglering så, att vissa stater gynnades på andras bekostnad och att, om ett sådant system skulle vinna större utbredning, vilket icke syntes osannolikt, en stat, som icke hade motsvarande förhandlingsmedel, säkerligen skulle utsätta sig för risken att få sina intressen mer eller mindre åsidosatta. Därtill komme enligt kommitterades mening, att ett land, som lämnade porten helt öppen för utländska importvaror, medan flertalet andra stater utestängde importen, kunde få lida mycket kännbara olägenheter genom att under hänsynslös konkurrens från olika håll bliva översvämmat av utländska varor under en tid, då den inhemska produktionen måhända hade att kämpa med stora svårigheter och då rubbningar i handelsbalansen kunde hava ödesdigra verkningar. Med hänsyn till dessa förhållanden syntes det kommitterade vara angeläget, att nödiga

Import-
reglering.

förberedelser vidtoges för genomförande även i vårt land av importreglering av ett eller annat slag, därest omständigheterna skulle göra sådant erforderligt.

I utlandet hava enligt av kommitterade lämnade uppgifter ett flertal olika system tillämpats, då det gällt att begränsa importen. De rena importförbuden höra till undantagen men förekomma dock. De förbindas vanligen med licensgivning, utan att någon särskild grund för densamma finnes angiven (s. k. fri licensgivning). Så är fallet t. ex. i Norge beträffande trävaror. I de flesta fall har man emellertid valt s. k. importkontingentering, det vill säga man fastslår på förhand den myckenhet, som får under viss period till landet införas av ett varuslag. I Frankrike tillämpas systemet beträffande vissa varuslag så, att införseln inom ramen av de medgivna kontingenterna är helt fri. När den för ett land fastställda kontingenten beträffande ett varuslag under en period blivit fylld, tillkännagives detta genom ett officiellt meddelande, och ytterligare import får därefter under perioden ej ske från samma land. Vanligen förbindes dock importkontingenteringen med licensgivning, varvid införseln intill de bestämda kontingenterna efter olika grunder fördelas på importörerna. Slutligen förekommer, t. ex. i Schweiz och Tyskland, s. k. tullkontingentering, varvid införseln av visst varuslag får ske till gällande tullsatser allenast i bestämda kvantiteter, medan för överstigande kvantiteter högre tullsatser tillämpas.

Bestämmandet av införselkontingenterna sker efter mycket olika grunder, beroende på det ändamål, införselregleringen i varje fall avser att tjäna. Vanligtvis lägges till grund den under ett visst antal föregående normala år skedda importen av det varuslag, varom fråga är. Men kontingenterna bestämmas även utan att hänsyn tages till den tidigare importen.

Handelskommitterade hava framhållit, att det icke skulle vara lämpligt eller ens möjligt att på förhand uppställa regler, som ovillkorligen skulle vara bindande för alla fall, då statens ingripande för reglering av införseln kunde finnas erforderligt, utan att man i varje särskilt fall måste taga i övervägande vilka åtgärder, som bäst tjänade ändamålet med regleringen. Emellertid hava kommitterade stannat vid att förordas dels fri licensgivning utan kontingentering och dels kontingentering med licensgivning. Vilket av dessa system, som borde tillämpas, skulle enligt kommitterades mening bliva beroende på omständigheterna i varje särskilt fall. Om kontingentering skulle ifrågakomma, borde detta uttryckligen angivas vid förordnandet om importreglering. Men det vore enligt kommitterades mening icke lämpligt att generellt på förhand meddela bindande föreskrifter angående grunden för beräkning av kontingenterna, utan borde Kungl. Maj:t därvid ha fullt fria händer för varje fall.

Vad tullarna angår hava kommitterade till en början erinrat om, att tullförhöjningar kunna påkallas jämväl å tid, då riksdagen icke är samlad. I dylika fall föreligger för närvarande ingen annan möjlighet för Kungl. Maj:t än den, som erbjudes genom förordningen om rätt för Konungen att i visst fall åsätta särskild tullavgift. Rörande denna förordnings tillkomst och innebörd anhåller jag att i detta sammanhang få framhålla följande.

Kungl. Maj:ts
befogenhet
att åsätta
särskild tull-
avgift.

I sitt med betänkande den 3 maj 1909 framlagda förslag till förordning med tulltaxa för inkommande varor upptog 1906 års tulltaxekommitté ett stadgande av innebörd, att varor från land, där svenska fartyg eller varor åtnjöte mindre gynnsam behandling än andra länders, skulle efter Konungens förordnande kunna beläggas med tilläggstull, utöver den enligt tulltaxan utgående tullavgift, till högst samma belopp som denna senare eller, där varan enligt taxan vore tullfri, påföras tull till högst det belopp, vartill varans värde uppginge. Sådan särskild tullavgift skulle få åsättas allenast å tid, då riksdagen icke vore samlad. Beslutet därom skulle underställas näst sammanträdande riksdag inom tio dagar efter riksdagens öppnande och skulle gälla, där riksdagen icke godkände det samma oförändrat, högst tio dagar efter det riksdagen fattat sitt beslut i frågan.

Historik.

Det sålunda föreslagna stadgandet upptogs i det till 1910 års riksdag av Kungl. Maj:t med proposition nr 69 framlagda förslaget till tulltaxeförordning. I sitt yttrande i anledning av propositionen uttalade bevillningsutskottet, att utskottet funne den rätt att i viss mån bestämma över tullbevillningen, som med stadgandet skulle inrymmas åt Kungl. Maj:t, icke lämpligen böra fastställas att gälla på obestämd tid, utan syntes det utskottet lämpligare, att rätten ifråga upplättes allenast för särskild begränsad tid. I enlighet med utskottets förslag beslöt riksdagen att till tulltaxeförordningen foga stadgandet i fråga såsom en övergångsbestämmelse med giltighet allenast intill utgången av år 1912. Bestämmelsen blev därefter icke förnyad, i följd varav densamma med 1912 års utgång upphörde.

I skrivelse den 3 maj 1919 gjorde sedermera tull- och traktatkommittén, under framhållande att åtskilliga av Sveriges handelstraktater upphört att gälla eller inom den närmaste tiden kunde komma att upphöra, framställning om återupplivande under viss tid av ifrågavarande bemyndigande, i syfte att därigenom sätta svenska regeringen i stånd att möta blivande förhandlingar rörande nya handelstraktater. För undvikande av att bemyndigandet erhöle en med hänsyn till då rådande förhållanden alltför snäv omfattning, föreslog emellertid kommittén sådan ändrad lydelse av stadgandets inledande sats, att den ifrågavarande särskilda tullavgiften skulle kunna åsättas 'varor, som infördes från visst land'. Sedan den med anledning härav föranledda propositionen nr 403 blivit av

riksdagen bifallen, utfärdades förordning den 16 juli 1919 (nr 423), vari stadgades följande.

'Varor, som från visst land införas, må kunna efter Konungens förordnande beläggas med tilläggstull, utöver den enligt tulltaxan utgående tullavgift, till högst samma belopp som denna senare eller, där varan enligt taxan är tullfri, påföras tull till högst det belopp, vartill varans värde uppgår.

Särskild tullavgift, enligt vad nu är sagt, må åsättas allenast å tid, då riksdagen icke är samlad. Beslutet därom skall underställas näst sammanträdande riksdag inom tio dagar efter riksdagens öppnande och gällor, där riksdagen icke godkänner detsamma oförändrat, högst tio dagar efter det riksdagen fattat sitt beslut i frågan.'

Detta bemyndigande, vars giltighet var begränsad till utgången av år 1920, förnyades därefter genom särskilda beslut av 1921 och 1922 års riksdagar att gälla intill utgången av år 1923.

Sedan tull- och traktatkommittén föreslagit, att beträffande varor, som enligt tulltaxan vore tullpliktiga, maximigränsen för tilläggstullarna skulle höjas från 100 till 300 procent av de enligt tulltaxan utgående tullsatserna, framlades för 1923 års riksdag proposition nr 172 med förslag i enlighet med tull- och traktatkommitténs hemställan. Den av riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag antagna förordningen i ämnet utfärdades den 27 april 1923 (nr 93). Förordningen, vilken — oavsett nyss angivna ändring i fråga om tulltilläggens storlek — var likalydande med den förut gällande, ägde giltighet till utgången av år 1924.

Giltighetstiden för ifrågavarande förordning har sedermera på förslag av Kungl. Maj:t årligen genom beslut av riksdagen blivit förlängd, senast år 1931 för tiden intill 1932 års utgång. I de till riksdagen avlätna propositionerna i ämnet har framhållits såsom en förutsättning, att Kungl. Maj:t, som hittills icke begagnat sig av bemyndigandet, icke heller i fortsättningen skulle göra därav bruk under annan förutsättning, än att så visade sig oundgängligen nödvändigt.

Handels-
kommitté-
radens förslag.

Rörande förordningen om rätt för Konungen att i visst fall åsätta särskild tullavgift hava handelskommitterade framhållit, att av denna förordnings såväl historiska utveckling som formulering torde framgå, att densamma är avsedd att användas antingen såsom repressaliemedel mot visst land, som behandlar svenska handels- och sjöfartsintressen ogynnsamt i jämförelse med andra länders, eller ock, i fall av behov, såsom allmänt handelspolitiskt påtryckningsmedel riktat mot visst land. På grund av att bestämmelsen, som nämnts, är inskränkt till varor, som från visst land införas, erhåller varje med stöd av densamma vidtagen tullförhöjning karaktären av utpräglad diskriminering, innebärande ett synnerligen markerat avsteg från mestgynnadationsprincipen. Dylik åtgärd kommer enligt sakens egen natur att framkalla ett skärpt förhål-

lande till det land, varom fråga är, och måste följaktligen anses föga lämplig såsom inledning till eller medel för handelspolitiska förhandlingar. Förordningen i fråga torde därför i sin nuvarande avfattning, enligt kommitterades mening, icke kunna tagas i praktiskt bruk för annat ändamål än såsom vapen vid ett eventuellt handelskrig med visst land.

Kommitterade anse synnerligen angeläget, att Kungl. Maj:t i här ifrågavarande hänseende utrustas med effektivare och smidigare förhandlingsmedel. Förhållandena kräva enligt kommitterades mening en utvidgning av Kungl. Maj:ts befogenhet att vidtaga tullförhöjningar i så måtto att denna befogenhet skulle icke blott såsom hittills gälla i förhållande till visst land utan jämväl avse tullförhöjningar med generell tillämpning. Behovet av en dylik vidgad befogenhet för Kungl. Maj:t gör sig, enligt vad i utlåtandet framhålles, gällande såväl vid mera isolerade handelspolitiska aktioner som ock vid avtalsförhandlingar av större omfattning. Även med avseende å förhandlingar av sistnämnda slag kunna nämligen, enligt vad kommitterade betona, förhållandena utveckla sig med sådan snabbhet, att tullförhöjningar kunna erfordras jämväl under tid, då riksdagen icke är samlad.

Kommitterade hava ansett en revision i nu antydd riktning av bestämmelserna rörande Kungl. Maj:ts rätt att åsätta särskild tullavgift utgöra en oundgänglig beredskapsåtgärd, vars omedelbara genomförande av kommitterade förordas. Till utlåtandet finnes fogat förslag till ändrad lydelse av 1923 års förordning i ämnet.

I fortsättningen av sitt utlåtande peka kommitterade på den med enkeltariffsystemet förenade olägenhet, som sammanhänger med dess konstitutiva egenskap att icke upptaga mer än en tullsats för ett och samma varuslag. Sedan riksdagen godkänt ett fördrag, som innefattar tariffbestämmelser, ändras den svenska tulltaxan på sådant sätt, att ifrågakommande högre tullsatser upphävas och ersättas med de genom avtalet reducerade. Utlöper sedermera det fördrag, vari tullnedsättningar medgivits, inverkar detta emellertid icke på tulltaxan, och motparten kommer sålunda trots avtalets upphörande alltfört i åtnjutande av de gjorda tullnedsättningarna. Häremot skulle enligt kommitterades mening icke ur vare sig principiell eller praktisk synpunkt vara något att erinra, därest de fördelar, i utbyte mot vilka tullnedsättningarna lämnats, fortfarande komme oss till godo. Detta torde emellertid särskilt i fråga om oss medgivna tullreduktioner icke kunna påräknas. De länder, med vilka Sverige slutit fördrag, innefattande tariffbestämmelser, tillämpa nämligen, såsom kommitterade framhållit, allmänt system med dubbeltariffer, vilket innebär, att konventionella tullnedsättningar i regel automatiskt ersättas av en general- eller maximitariffs högre tullsatser, när det fördrag upphör att gälla, vari nedsättningarna gjorts. Härtill kommer ytterligare den omständigheten, att en eventuellt föreliggande benägen-

het att uppsäga en med Sverige slutet tarifftraktat kan ökas av medvetandet om, att vederbörande stat, även efter utlöpanDET av fördraget, får åtnjuta av Sverige däri beviljade nedsättning i tullsatser.

Nu berörda förhållanden hava föranlett kommitterade att till övervägande upptaga frågan, huruvida vår tullagstiftnings allmänna struktur kan anses ändamålsenlig i handelspolitiskt hänseende. Ett spörsmål, som därvid närmast komme i betraktande, vore det, huruvida det svenska enkeltariffsystemet borde utbytas mot ett system med dubbla tariffier. Detta problem, som vore av stor principiell betydelse, krävde emellertid en mera ingående och omfattande utredning, än tiden hittills medgivit kommitterade att verkställa. Med hänsyn till rådande ovisshet om den handelspolitiska utvecklingen i andra länder förefinnes för övrigt enligt kommitterades mening för närvarande knappast tillräckliga förutsättningar för ett bestämt ställningstagande till berörda principfråga.

Emellertid hade kommitterade funnit en utväg erbjuda sig genom ett under överläggningarna framkommet förslag, som, utan att innebära något principiellt avståndstagande från hittills gällande system, skulle undanröja de väsentligaste i berörda hänseende därmed förknippade olägenheter. Förslagets innebörd är den, att i samband med godkännande av handelsavtal, i vilka tullnedsättningar förekomma, särskilt beslut skulle fattas av innehåll, att genom det ifrågavarande tariffavtalet nedsätta tullsatser automatiskt skulle återföras till sin ursprungliga höjd i och med att avtalet upphörde att gälla. Då vidare enligt förslaget endast de nedsatta tullsaterna skulle tillämpas under tariffavtalets giltighetstid och de ursprungliga tullsaterna skulle träda i generell tillämpning i och med avtalets upphörande, och sålunda allenast *en* tullsats kunna samtidigt tillämpas för ett och samma varuslag — vilket utgör enkeltariffsystemets kännemärke — skulle förändringen enligt kommitterades förmenande icke innebära någon rubbning uti det hittills konsekvent tillämpade enkeltariffsystemet.

Särskilt
yttrande.

I särskilt yttrande har herr Örne anslutit sig till kommitterades förslag i vad angår frågan om automatisk återgång vid en handelstraktats utlöpanDE till de före traktatens ikraftträdande gällande tullsaterna, varemot herr Örne på anförda skäl avstyrkt förslagen i övrigt.

Remiss-
yttranden.

I anledning av handelskommitterades utlåtande hava kommerskollegium, generaltullstyrelsen och lantbruksstyrelsen avgivit infortrade yttranden.

Kommerskollegium har tillstyrkt handelskommitterades förslag. I en vid utlåtandet fogad *reservation* har dock kommerserådet Matz på anförda skäl principiellt avstyrkt vidtagande från statsmakternas sida av åtgärder i importreglerande syfte.

Lantbruksstyrelsen har likaledes tillstyrkt förslagens antagande.

Generaltullstyrelsen, som icke ansett sig böra ingå på förslagens lämplighet ur handelspolitiska synpunkter eller eljest på deras ändamålsenlighet för det därmed avsedda syftet, har anfört bland annat, att genomförandet av en importreglering enligt styrelsens uppfattning lämpligast borde ske i huvudsaklig överensstämmelse med de av kommitterade angivna grunderna. Beträffande förslaget till förordning angående rätt för Konungen att åsätta särskild tullavgift ävensom den därmed sammanhängande frågan om automatisk höjning av tullsatserna, då handelstraktat upphört att gälla, har styrelsen inskränkt sig till att med avseende å sistnämnda förslag förorda att, då på grund av handelstraktat tullsatser nedsätts, i tulltaxan tillika angivas de högre tullsatser, som vid traktatens upphörande skola tillämpas.

Under trycket av den rådande ekonomiska depressionen med därav följande minskning i produktion och utrikeshandel samt ökad arbetslöshet hava flertalet länder tillgripit handelspolitiska skyddsmedel i alltmera vidgad omfattning och av stegrad skärpa. Tullarna, som redan förut på många håll varit av ansevärd höjd, hava ytterligare ökats och hava i flera länder kompletterats med andra i den fria samfärdseln djupt ingripande åtgärder såsom importförbud och importkontingenteringar samt reglering av handeln med utländska betalningsmedel. Åtgärder i ett land hava dragit med sig motåtgärder i ett annat och i mån som krisen skärpts hava restriktionerna och hindren för varuutbytet folken emellan givits ökad omfattning. Som ett särskilt framträdande drag i utvecklingen på detta område under senaste tiden märkes, att folkrepresentationerna i skilda länder utrustat regeringarna med utomordentliga befogenheter att under nuvarande ekonomiska kristid träffa omedelbara avgöranden rörande tullar, import- och exportrestriktioner samt valutafrågor eller andra för det ekonomiska livet betydelsefulla spörsmål, allt givetvis i syfte att möjliggöra ett snabbt ingripande till skydd för det egna landets intressen. då vederbörande regering anser så vara av omständigheterna påkallat. Bemyndiganden av sådant slag som nu åsyftats — ehuru av olika omfattning och innebörd — hava givits regeringarna i Storbritannien, Frankrike, Tyskland, Belgien, Nederländerna, Schweiz, Finland, Estland med flera länder.

Nu angivna utveckling på det handelspolitiska området under senare tid har medfört avsevärda hinder och svårigheter för svensk export. Med hänsyn härtill och då det handelspolitiska läget präglas av en allmän osäkerhet med däri liggande möjligheter till hastiga och oförutsedda förändringar, finner jag lika med handelskommitterade nödvändigt, att tjänliga beredskapsåtgärder vidtagas, vilka äro ägnade att möjliggöra ett snabbt och efter omständigheterna lämpat ingripande, då så av förhållandena påkallas.

Departement-
schefen.

En viktig uppgift för vår handelspolitik torde i fortsättningen liksom hittills bliva att genom underhandlingar med de länder, där man tillämpar för vår export hindrande bestämmelser, söka uppnå överenskommelser, som mildra verkningarna av de restriktiva åtgärderna. Om för sådant ändamål skulle visa sig påkallat och lämpligt, att importreglerande åtgärder vidtagas jämväl från svensk sida för tillvaratagande med erforderligt eftertryck av den svenska exporthandelns intressen, böra enligt min uppfattning dylika åtgärder också tillgripas som nödtvungna handelspolitiska hjälpmedel.

Handelskommitterade hava i sitt utlåtande jämväl berört den av importhindren i utlandet uppkommande risken för ökad import till ett land, som icke vidtager motsvarande restriktiva åtgärder. Ett sådant land kunde, enligt vad kommitterade uttalat, få lida mycket kännbara olägenheter genom att under hänsynslös konkurrens från olika håll bliva översvämmat av utländska varor under en tid, då den inhemska produktionen måhända hade att kämpa med stora svårigheter och då rubbningar i handelsbalansen kunde hava ödesdigra verkningar. Den av kommitterade sålunda berörda synpunkten anser jag böra i detta sammanhang uppmärksammas. Det är enligt min mening icke uteslutet, att importreglerande åtgärder kunna komma att visa sig behövliga jämväl för beredande av erforderligt skydd i fall som nu antytts.

Emellertid förbiser jag ingalunda de stora vanskligheter, som äro förenade med det praktiska handhavandet av ett restriktionssystem för importhandeln. Lika med handelskommitterade vill jag därför uttryckligen betona, att ingripanden av denna art icke böra ske förrän händelsernas utveckling gör sådant motiverat. De för en eventuell importreglerings genomförande erforderliga författningsbestämmelserna torde kunna meddelas av Kungl. Maj:t i administrativ ordning.

Vad därefter angår frågan om förlängd och i samband därmed vidgad befogenhet för Kungl. Maj:t att åsätta särskilda tullavgifter, delar jag kommitterades uppfattning, att det nu gällande bemyndigandet i detta hänseende icke är av den innebörd, att det utom i särskilda undantagsfall utgör något användbart handelspolitiskt hjälpmedel. För att så skall bliva fallet erfordras, såsom kommitterade framhållit, att Kungl. Maj:ts befogenhet med avseende å tullarna under den tid, då riksdagen icke är samlad, utvidgas till att avse rätt att åsätta särskilda tullar med generell tillämpning. Jag tillstyrker därför kommitterades förslag i denna del.

Det nu åsyftade bemyndigandet skulle sålunda innefatta rätt för Kungl. Maj:t att under tid, då riksdagen icke är samlad, besluta om särskild tilläggstull utöver den enligt tulltaxan utgående tullavgift samt om tull å tullfria varor. Liksom fallet är med det nuvarande bemyndigandet av motsvarande slag, torde av Kungl. Maj:t fattade beslut om sådana tullar böra underställas näst sammanträdande riksdag inom viss

kortare tid, förslagsvis tio dagar efter riksdagens öppnande. Sådant beslut bör, där riksdagen icke godkänner detsamma oförändrat, gälla högst tio dagar efter det riksdagen fattat sitt beslut i frågan.

Beträffande de särskilda tullavgifternas storlek hava handelskommitterade, såvitt tullpliktiga varor angår, icke ifrågasatt någon ändring i den i ämnet nu gällande bestämmelsen. Tilläggstull skulle alltså för dylika varor kunna åsättas till högst tre gånger samma belopp som den enligt tulltaxan utgående tullavgiften. Dylikt tulltillägg skulle beräknas och utgå oberoende av förekommande särskilda tilläggstullar av det slag, som av innevarande års riksdag beslutats. Icke heller för egen del finner jag anledning föreslå någon ändring i nu berörda hänseende. Vad däremot angår tullfria varor är jag, lika med kommitterade, av den uppfattningen, att en sänkning av maximigränsen för den särskilda tullavgiften lämpligen bör vidtagas i syfte att åvägabringa ett riktigare förhållande mellan eventuella tullavgifter för dessa varor och för de eljest tullpliktiga varorna. Härvid torde särskilt beaktas, att de tullfria varorna i huvudsak utgöras av råvaror och halvfabrikat, som användas för den inhemska industrien och jordbruket. En fjärdedel av varuvärdet synes för här avsedda fall vara en fullt tillräcklig maximigräns för tullsatsen.

Såsom en allmän förutsättning för bemyndigandets tillämpning bör självfallet gälla, att Kungl. Maj:t icke begagnar sig därav annat än då så med hänsyn till det handelspolitiska läget visar sig nödvändigt.

Bemyndigandet torde lämpligen böra gälla till utgången av juni månad 1933.

Vad därefter angår handelskommitterades förslag om automatisk återgång till de högre tullsatserna, då handelsfördrag, som innefattar nedläggning och bindning av fastställda tullar, upphör att gälla, finner jag en sådan anordning utgöra en ur flera synpunkter värdefull komplettering av det i vårt land tillämpade enkeltariffsystemet utan att den för ifrågavarande system utmärkande grundprincipen frångås. Jag uttalar därför min anslutning i princip till förslaget ifråga. Såsom kommitterade framhållit, påkallas emellertid icke något beslut av statsmakterna rörande detta spörsmål förrän i samband med godkännande framdeles av eventuella tariffavtal.

Slutligen torde jag få nämna, att handelskommitterade i ett den 17 maj 1932 avgivet utlåtande framlagt förslag till ytterligare en beredskapsåtgärd, avsedd att bereda möjlighet till betalningsutjämning, s. k. valuta-clearing, mellan vårt land och sådana främmande länder, som vidtagit inskränkningar i rätten att förfoga över betalningsmedel. Denna fråga torde jag i annat sammanhang få tillfälle att anmäla.»

Departementschefen uppläser härefter ett enligt förut angivna grunder upprättat förslag till förordning angående rätt för Konungen att åsätta

särskild tullavgift samt hemställer, att sagda förslag måtte föreläggas riksdagen till antagande.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

N. Tolstoy.